

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์หญิง-ชายในการจัดการทรัพยากรในระบบนิเวศชุมชนที่กำลังเปลี่ยนแปลง : กรณีศึกษาบ้านโพนสีเหนือ เมืองโพนโฮง แขวงเวียงจันทน์ ส.ป.ป.ลาว
ผู้เขียน	นางสาวคำศรี สิทธิวรดา
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สตรีศึกษา)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ สุวัฒน์ ยิบมันตะศิริ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาที่พยายามทำความเข้าใจต่อความสัมพันธ์หญิง-ชายในการจัดการทรัพยากรในระบบนิเวศชุมชนที่กำลังเปลี่ยนแปลง โดยเลือกบ้านโพนสีเหนือ เมืองโพนโฮง แขวงเวียงจันทน์ ส.ป.ป.ลาว เป็นกรณีศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ (1) เพื่อบันทึกและรวบรวมองค์ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรในมิติต่างๆ โดยเฉพาะในบริบทความสัมพันธ์หญิงชายและสิ่งแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลง (2) เพื่อศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศภาวะและการทำงานกันทำในระดับครัวเรือนและระดับชุมชน และ (3) เพื่อศึกษาความแตกต่างในองค์ความรู้ด้านความหลากหลายชีวภาพระหว่างหญิงชายในพื้นที่ศึกษา

การศึกษานี้ใช้การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลภาคสนาม (Fieldwork) ซึ่งผู้ศึกษาอาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาเป็นเวลา 4 เดือน (ระหว่างเดือนเมษายน-กรกฎาคม ปีพ.ศ. 2551) เพื่อสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในการดำรงชีวิตประจำวันของชาวบ้านในพื้นที่ศึกษา พร้อมทั้งสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสมาชิกหมู่บ้าน โพนสีเหนือทั้งหัวหน้าและสมาชิกครัวเรือนจำนวน 20 ครัวเรือน และรายบุคคลอีก 6 คน โดยได้เลือกเอาคน 3 รุ่น รุ่นละ 2 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยอิงตามทฤษฎีของสตรีนิยมสายวัฒนธรรม (Cultural Feminism) และ สตรีนิยมสายนิเวศวิทยา (Ecofeminism)

ผลการศึกษาพบว่าการดำรงชีวิตของชาวบ้านโพนสีเหนือยังคงอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก ทั้งหมดมีอาชีพการทำนาปลูกข้าวเพื่อบริโภค สำหรับการจัดการทรัพยากร จากการศึกษพบว่ามีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจนระหว่างหญิงชายทั้งในระดับครัวเรือนและระดับชุมชน อย่างไรก็ตามแม้ผู้หญิงจะเป็นผู้สืบทอดมรดกจากพ่อแม่ แต่อำนาจตัดสินใจในการจัดการทรัพยากรดังกล่าวยังขึ้นกับผู้ชาย ยิ่งปัจจุบันที่นำเอานโยบายเศรษฐกิจแผนใหม่ของรัฐบาลมาใช้ได้มีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในการผลิต ยิ่งส่งผลให้ผู้ชายมีอำนาจตัดสินใจในการจัดการ

ทรัพยากรในระดับครัวเรือนมากขึ้น การแบ่งงานกันทำระหว่างเพศภาวะทำให้ผู้หญิงต้องรับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับครัวเรือน โดยเฉพาะการดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในครัวเรือน ทั้งคนชราและเด็ก แต่ผู้ชายจะรับผิดชอบงานที่ต้องใช้แรงงานมาก ซึ่งส่วนมากจะเป็นงานที่ต้องทำอยู่นอกบ้าน สำหรับการจัดการทรัพยากรในระดับชุมชนนั้นจากการศึกษาพบว่ามีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจนระหว่างหญิงชาย ผู้ชายจะรับผิดชอบจัดการทรัพยากรที่ต้องใช้แรงงานมาก อาทิ เช่น งานดูแลรักษาโครงสร้างของหมู่บ้าน เช่น โรงเรียน ถนนซอยเข้าบ้าน สะพาน เป็นต้น และผู้ชายยังมีบทบาทเป็นผู้นำในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม เช่น ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนา

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายด้านความหลากหลายทางชีวภาพพบว่า ผู้หญิงมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการเก็บพืชผักเป็นอาหารมากกว่าผู้ชาย และหาได้จากป่าใกล้บ้าน ในขณะที่ผู้ชายมีองค์ความรู้เกี่ยวกับป่าไม้ และต้นไม้ที่สามารถนำมาเป็นยาสมุนไพร

อย่างไรก็ตามความรู้ทั้งของผู้หญิงและผู้ชายถูกกดทับหรือจัดลำดับให้เป็นเพียงความรู้ชาวบ้านที่ไม่มีระบบ ไม่มีพื้นฐานและหรือเหตุผลตามหลักการของความรู้สมัยใหม่ เช่น วิทยาศาสตร์ ดังนั้นความรู้ของชาวบ้าน โดยเฉพาะความรู้ของผู้หญิงเกี่ยวกับระบบนิเวศจึงไม่มีพื้นที่อยู่ในการวางแผนพัฒนาที่ในขณะนี้ มีลักษณะจากบนสู่ล่าง ตั้งแต่ระดับสากล ระดับชาติ ท้องถิ่น และครัวเรือน

Thesis Title	Gender Relations in Natural Resources Management in Changing Community Ecosystems: A Case Study of Phonsynuea Village, Phonhong District, Vientiane Province, Lao P.D.R
Author	Miss Khamsy sitthivorada
Degree	Master of Arts (Women's Studies)
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Suwarat Gypmantasiri

ABSTRACT

This study attempts to understand gender relations in resource management in a changing community ecosystem by selecting Phonsynuea Village, Phonhong District, Vientiane Province Lao P.D.R. as the case study. The objectives of the study are: (1) to record and review local knowledge in resource management from different aspects, especially in the context of gender relations and changing environment; (2) to study gender relations and division of labor in resource management at both household and community levels; and (3) to study gender difference in knowledge on biodiversity between women and men in the village studied.

The method of study is qualitative by reviewing research works and other related papers and field work to obtain primary data and information for the study. The field work (between April to July, 2008) consisted of staying in the village for 4 months in order to observe day to day activities of the villagers and in-depth interviews of 20 households as well as six more villagers of three generations, two from each generation. Cultural Feminism and Ecofeminism approaches are used in the analysis of the study.

The results of the study show that villagers in Baan Phonsynuea still depend on natural resources for their living. Most are small farmers growing rice of household consumption. On resource management, the analysis of the study reveals that in this village, there is clear division of labor between gender in resource management both at household and community levels. Even though women inherit land and houses from their parents and therefore are owners of these resources but decision makings regarding the management of these inherited and other household resources still lie mainly with men. With the introduction of the government new economic

policy, the village has seen changes in technology used in crop production. This has resulted in more dependence on men in decision making with regards to resource management at household level. Regarding to division of labor, women are aligned to be responsible for household chores and other related activities, especially in taking care of household members, young and old. Men are aligned for activities which require physical strength and mainly outdoor. At community level, clear division of labor in resource management between genders in this village was also observed. Men were found to be responsible for physical resource management, such as in the maintenance of the village's infrastructure. They were also found to take leading role with regard to cultural resource management, such as religious rites.

On the study of gender and biodiversity, it was found that women are more knowledgeable with plants that can be used for food preparations and are nearer to their home. While men are more knowledgeable with forests and forest products that can be used as traditional medication

However, the knowledge on biodiversity of these villagers either of men or women was found to be suppressed or regarded as being local only. It has been seen as baseless with no modern knowledge reasoning and therefore not scientific enough. Economic planning which is normally characterized as being top down in nature at all levels, whether international, national, local or household, has not allowed space to accommodate local knowledge, especially that of women on ecological system.